JAMHURI YA MUUNGO WA TANZANIA

BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA

MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

650 **HAIBA NA MICHEZO**

Muda: Saa 3. **MAJIBU** **Year: 2022**

Maelekezo

1. Karatasi hii ina Sehemu **A** na **B** zenye jumla ya maswali **kumi na nne (14).**
2. Jibu maswali **yote** kutoka Sehemu **A** na maswali **manne (4)** kutoka Sehemu **B**.
3. Sehemu **A** ina alama **arobaini (40)** na Sehemu **B** ina alama sitini **(60).**
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
5. Andika **Namba yako ya Mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org
TETEA

Find this and other free resources at: https://maktaba.tetea.org
Prepared by Maria Marco for TETEA

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali **yote** katika sehemu hii.

1. **Eleza kwa ufupi tofauti ya dhana ya:**
   (a) **Kanuni na sheria**
   Kanuni ni taratibu au miongozo inayomwelekeza mchezaji au mshiriki namna ya kutekeleza jambo ndani ya mchezo. Sheria ni masharti rasmi na ya lazima ambayo yanaongoza mchezo na huamua adhabu au hatua za kuchukuliwa endapo zitakiukwa.

   (b) **Mpira wa kikapu na mpira wa pete katika muktadha wa somo la Haiba na Michezo**
   Mpira wa kikapu huchezwa na wachezaji watano kwa kila upande wakitumia kikapu kilichowekwa juu ya ubao kwa kufunga pointi, huku mpira wa pete huchezwa na wachezaji saba kwa kila upande wakitumia pete ya wavu bila ubao kwa kupasia mpira kwenye pete.

2. **Fafanua stadi nne za msingi ambazo mwanafunzi lazima awe nazo ili kumwezesha kucheza mpira wa miguu kwa ufanisi.**

   Stadi ya kupiga pasi mpira kwa usahihi ili kumfikishia mchezaji mwenzake.

   Stadi ya kukimbia na mpira kwa kasi na udhibiti bila kupoteza umiliki.

   Stadi ya kudaka au kuzuia mpira kwa kutumia sehemu mbalimbali za mwili.

   Stadi ya kupiga mpira kwa kulenga shabaha na kufunga goli.

3. **Fafanua kwa kifupi zana nne zinazoweza kutumika katika kupima maendeleo ya mwanafunzi kitaaluma na kitabia.**

   Maswali ya maandishi ya kupima uelewa wa nadharia.

   Maswali ya mdomo kwa kupima maelezo na ufafanuzi wa mwanafunzi.

   Vitendo vya mazoezi ya michezo kupima stadi na ushirikiano.

   Fomu za tathmini ya mwenendo na ushirikiano wa mwanafunzi darasani na uwanjani.

4. **Bainisha sifa nne za kitabu cha kiada.**

   Kimeidhinishwa na Taasisi ya Elimu Tanzania.

   Kinaendana na mtaala wa Taifa unaotumika.

   Kina maudhui yaliyoeleweka, sahihi na rahisi kwa kiwango cha wanafunzi.

   Kina mpangilio mzuri wa mada na maelezo yaliyopangika vizuri.

5. **Taje makundi manne ya zana za kufundishia na kujifunzia na namna anavyoweza kutumia katika ufundishaji wake.**

   Zana za kuona, mfano picha, video, chati, hutumika kuonesha mfano wa somo.

   Zana za kusikia, mfano spika na redio, hutumika kwa sauti za mfano na maelekezo.

   Zana za kuona na kusikia, mfano televisheni au video, hutumika kufundishia michezo kwa vitendo na sauti.

   Zana za vitendo, mfano mipira, koni, na vijiti, hutumika kwa mazoezi na stadi mbalimbali uwanjani.

Find this and other free resources at: https://maktaba.tetea.org
Prepared by Maria Marco for TETEA

6. **Eleza mbinu nne mbadala za upatikanaji wa zana za kufundishia na kujifunzia.**

Kutengeneza vifaa kwa kutumia vifaa vya asili au vilivyopo shuleni.

Kuazima kutoka shule jirani au jamii.

Kununua vifaa vya bei nafuu vinavyopatikana kwa urahisi.

Kutengeneza zana mbadala mfano mipira ya plastiki au viunzi vya mbao.

7. **Bainisha mada nne na kueleza jinsi atakavyofundisha kila mada kwa kuzingatia misingi ya ufundishaji.**

Kupiga pasi kwenye mpira wa miguu. kwa maelezo, onyesho, mazoezi ya makundi na tathmini ya vitendo.

Stadi za kukimbia. kwa mazoezi ya pamoja ya kasi na mbinu za mwili.

Sheria za mpira wa kikapu. kwa mjadala, maelezo na michezo ya mfano.

Mbio za mita 100. kwa kupasha moto, kuelekeza mbinu, mashindano ya vitendo na tathmini.

8. **Eleza matumizi ya nyaraka nne zinazotumika katika ufundishaji na ujifunzaji wa somo la Haiba na Michezo.**

Muhtasari wa somo. huongoza maudhui, malengo na njia za kufundishia.

Azimio la kazi. huonyesha mpangilio wa mada kwa kipindi fulani.

Andalio la somo. hutoa mwongozo wa hatua kwa hatua wa somo moja.

Shajara ya somo. hutunza kumbukumbu za mafanikio na changamoto za kila kipindi.

9. **Changanua vipengele vinne vya kimaudhui vilivyopo kwenye muhtasari wa somo la Haiba na Michezo atakavyosisitiza pindi anamkabidhi somo mwalimu mwingine kwa ajili ya kufundisha.**

Lengo kuu la somo ambalo huelekeza mwelekeo wa masomo yote.

Mada na mada ndogo zinazotakiwa kufundishwa.

Mbinu na njia zitakazotumika kufundishia.

Upimaji na tathmini ya maendeleo ya wanafunzi.

10. **Eleza umuhimu wa kufanya upimaji wa somo la Haiba na Michezo kwa wanafunzi katika ufundishaji na ujifunzaji wa somo hilo.**

Kuthibitisha kiwango cha uelewa na umahiri wa wanafunzi.

Kusaidia mwalimu kubaini wanafunzi wanaohitaji msaada zaidi.

Kuongeza ari na motisha ya kujifunza kwa wanafunzi.

Kuwezesha mwalimu kuboresha mbinu na zana zinazotumika kufundishia.

Kuwa sehemu ya kumbukumbu rasmi ya maendeleo ya mwanafunzi.

Find this and other free resources at: https://maktaba.tetea.org
Prepared by Maria Marco for TETEA

SEHEMU B (Alama 40)

Jibu maswali **yote** katika sehemu hii.

11. **Tumia hoja tano kueleza changamoto zinazoweza kujitokeza ikiwa sheria na kanuni katika michezo hazitazingatiwa.**

Kwanza, kutakuwa na ongezeko la ajali na majeraha kwa wachezaji kwa sababu kila mmoja atacheza kwa namna anavyoona inafaa bila kujali usalama wa wengine. Hali hii huathiri afya na kuharibu morali ya wachezaji kushiriki michezo.

Pili, kutatokea vurugu na fujo kati ya wachezaji au timu endapo hakuna sheria zitakazoelekeza namna ya kuendesha mchezo. Kila upande utataka kushinda kwa njia yoyote, na hii husababisha migogoro isiyoisha.

Tatu, michezo itakosa nidhamu kwa sababu washiriki hawatafuata utaratibu wa michezo, jambo linaloweza kuvuruga ratiba na ufanisi wa michezo shuleni au katika jamii.

Nne, wachezaji wasio na uwezo wa kimwili au kiufundi wanaweza kunyanyaswa na wenzao kwa kuwa hakuna kanuni zitakazowalinda au kuwapa nafasi ya kushiriki kwa usawa.

Tano, matokeo ya michezo yatakuwa ya mashaka na yasiyo na haki kwa sababu kutakuwa hakuna utaratibu wa kuamua nani amefanya kosa au nani anastahili ushindi, hivyo kuzua migogoro baina ya timu au wachezaji.

12. **Kanusha kauli "Ushiriki wa wanafunzi katika michezo hauna tija yoyote katika maisha yao" kwa kutumia hoja tano.**

Kwanza, michezo humjenga mwanafunzi kiafya kwa kumuwezesha kuwa na mwili wenye nguvu, afya njema na kinga dhidi ya maradhi, hali inayomsaidia hata katika maisha ya kawaida.

Pili, kupitia michezo mwanafunzi hujifunza stadi za kijamii kama vile ushirikiano, uongozi, kuvumiliana na kuheshimiana. sifa muhimu katika maisha ya baadaye ya familia na kazi.

Tatu, michezo huwajengea wanafunzi uwezo wa kufanya maamuzi sahihi kwa haraka na kujiamini katika mazingira ya ushindani au changamoto, kitu muhimu katika maisha ya kila siku.

Nne, michezo huwapa wanafunzi fursa za ajira au taaluma baadaye kama wachezaji wa kulipwa, wakufunzi wa michezo, waamuzi au walimu wa Haiba na Michezo.

Tano, michezo humfanya mwanafunzi kuburudika, kupunguza msongo wa mawazo na kuongeza ari ya kujifunza darasani, hivyo kuboresha ufaulu wa jumla wa kitaaluma.

13. **Toa hoja tano kueleza umuhimu wa Azimio la Kazi katika ufundishaji na ujifunzaji wa somo la Haiba na Michezo.**

Azimio la kazi humsaidia mwalimu kupanga na kugawa mada kwa mpangilio mzuri wa muda wa muhula mzima, hivyo kuepuka kurundikana kwa masomo.

Linamwezesha mwalimu kujua mada zipi zifundishwe kwa wakati gani, jambo linalosaidia kupanga vizuri vifaa na zana muhimu za kufundishia.

Azimio la kazi husaidia kufuatilia utekelezaji wa mtaala wa Taifa ili kuhakikisha kuwa maudhui yote yaliyopangwa yanafundishwa kwa wakati.

Linamuwezesha mwalimu kutathmini maendeleo ya ufundishaji na kubaini vipindi vilivyofundishwa na vile vilivyobaki kwa urahisi.

Azimio la kazi pia ni kumbukumbu muhimu ya shughuli za ufundishaji na ujifunzaji ambazo hutumiwa na wakaguzi wa shule na viongozi wa elimu kubaini mwenendo wa ufundishaji.

14. **Shauri mambo matano anayopaswa kuzingatia mwalimu wakati wa usahihishaji wa kazi za wanafunzi katika somo la Haiba na Michezo.**

Kwanza, mwalimu anapaswa kuwa makini kusahihisha kwa haki na kutopendelea mwanafunzi yeyote ili kuhamasisha usawa na nidhamu darasani.

Pili, anapaswa kutoa maelezo na ufafanuzi pale mwanafunzi alipokosea badala ya kuweka alama pekee, ili mwanafunzi ajifunze kutokana na makosa yake.

Tatu, asahihishe kazi kwa wakati unaofaa ili wanafunzi wapate mrejesho wa haraka na kujua maeneo yao ya udhaifu na mafanikio.

Nne, mwalimu atumie alama na ishara sahihi zinazofahamika kwa wanafunzi ili kuepusha mkanganyiko wa matokeo.

Tano, afanye tathmini ya jumla ya kazi za wanafunzi kwa kuandika maoni au mapendekezo yanayowaelekeza wanafunzi namna ya kuboresha utendaji wao.